

George ENACHE

**O MARTIRĂ A BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
DIN PERIOADA COMUNISTĂ:
MAICA MIHAELA IORDACHE**

A Martyr of the Romanian Orthodox Church
during the Communists: the Nun Mihaela Iordache

Mihaela Iordache, a nun of the Vladimirești Monastery in Galați County, is a well-known personality in the ecclesiastical milieu of Romania. Her biography contains a number of tragic attempts to oppose the values of Eastern-European Orthodoxy to the Communist system. Her life ended in the prison of Miercurea Ciuc. This essay aims to throw into relief the unknown details of her biography: the way she was arrested and condemned by the Communist authorities, as well as the circumstances which led to her death as a martyr.

Maica Mihaela Iordache este un nume binecunoscut în spațiul eclezial românesc. Personalitatea ei aparte și moartea în temnițele comuniste au contribuit din plin la acest lucru. Din păcate, numeroase date esențiale ale biografiei sale au rămas mult timp necunoscute¹. Vom încerca în cele ce urmează să reconstituim, în liniile esențiale, pe baza documentelor alcătuite de fosta Securitate, un traseu existențial marcat adesea de încercări și suferințe.

Maria Iordache, fiica lui Alexandru și Elena Iordache, s-a născut la data de 15 noiembrie 1914 în localitatea Nicorești din județul Galați². Primele șapte clase le va urma în satul natal, cursurile liceale urmându-le la Liceul de Fete din Dej și la Liceul "Domnița Elena" din București³. În perioada 1934-1938 Maria (Marieta cum era mai bine cunoscută) urmează cursurile Academiei Naționale de Educație Fizică (A.N.E.F.), pe care le încheie cu succes obținând diploma de licență, dar meseria de profesoară de educație fizică o va exercita cu totul sporadic, pentru o scurtă perioadă de

¹ În galeria de personalități întocmită de Fundația "George Manu" sunt prezente și câteva rânduri referitoare la biografia Mariei Iordache (pot fi accesate pe Internet la adresa <http://www.fgmanu.net/personalitati/personalitati1.htm>). Un portret deosebit de interesant îi face Petre Pandrea în *Călugărul alb*, Ed. Vremea, București, 2003, *passim*.

² Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (A.C.N.S.A.S.), fond Penal, dosar nr. 160, vol. 3, f. 186.

³ *Ibidem*, f. 191.

timp. În paralel ea va audia cursuri la facultatea de Litere și Filozofie, însă fără a le finaliza cu o diplomă⁴.

Etapa studenției este decisivă pentru destinul ulterior al Mariei Iordache. Acum ea își definește convingerile politice și își asumă un drum care o va duce în cele din urmă la moarte. Ca mulți tineri din epocă, ea vede în Corneliu Zelea Codreanu și în Mișcarea Legionară o alternativă la partidele politice tradiționale care erau considerate insuficient de dinamice pentru o generație care nu se mai mulțumea cu fapte mărunte ci dorea o "România ca soarele pe cer". Distanțarea istorică ne permite să vedem azerile acestei mișcări care au condus la consecințe tragice, dar aproape întotdeauna în istorie dezastrele sunt consemnate retroactiv. În acel moment Mișcarea Legionară seducea o mare parte a tinerilor prin mesajul ei de demnitate națională și prin afirmarea constatată a ideii de credință în Dumnezeu, concepție radical diferită de indiferentismul religios al celorlalte partide. Proveniți în mare parte din copii de țărani, din case în care religia juca un rol decisiv, acești tineri nu puteau concepe că ar putea să existe o morală care să fie ruptă de credință. Ridicarea României la statutul pe care îl merita urma să se facă prin ridicarea morală a românilor, dar acest lucru însemna automat trăirea după toate preceptele credinței creștine. Relația dintre Mișcarea Legionară și Biserică sunt departe de a fi lămurite, dar asta nu din vina istoricilor, ci chiar teoreticienii legionari nu au dat un răspuns limpede. În mintea multor legionari prin Biserică se înțelegea o comunitate creștină ideală, de sfinți, spre care oamenii (românii în cazul de față) trebuiau să tindă. Legiunea era numai o manifestare datorată lumii decadente, care își asuma, asemenea oștilor îngerești, lupta împotriva răului. E o imagine ce se apropie de judecata de apoi, când îngerii separă pe cei păcătoși de sfinți instaurându-se împărăția veșnică⁵. Din aceste considerente

⁴ *Ibidem*, f. 188.

⁵ Codreanu afirmă într-una din scrierile sale: "Legiunea apără altarele Bisericii pe care dușmanii vor să ni le dărâme. Linia istorică este una: aceea pe care o trăim noi. Căci noi trăim în veac. Linia Bisericii este cu mult deasupra noastră. Către ea tindem, dar nu realizăm decât puțin. Pentru că trăim sub condamnare și sub piatra de moară a păcatelor noastre, a lumii și a moși-strămoșilor noștri. Recunoaștem că suntem păcătoși: aceasta este atitudinea legionară față de Biserică. Mi se pare însă că și biserica (reprezentanții ei, oamenii) s-au îndepărtat de la linia Bisericii, în fapt. Așa bunăoară: preoții binecuvântează cu mâna lor armele, săbiile, puștile, mitralierele și tunurile armatelor, care pleacă la război [...] Iată fapte. Fapte de pe pământ. Cred însă în superioritatea nepieritoare a principiului Bisericii creștine! Biruința veșnică și adevărată este biruința născută din martiriu", (Corneliu Zelea Codreanu, *Doctrina Mișcării Legionare*, Ed. Lucman, București, 2003, p.100-101). Aspirația spre o comunitate creștină ideală manifestată în veac s-a conjugat cu lipsa unui proiect pragmatic de organizare socială, Codreanu afirmând că este nevoie mai întâi de formare de caractere și cu rolul de gardian al valorilor naționale (imaginea arhanghelului Mihail). Aceasta poate fi convenabilă pentru o grupare religioasă sau a

unii legionari și-au asumat acele asasinate considerate acte de justiție⁶. Gândirea legionară este până la urmă un amestec utopic de concepții religioase și politice, generoasă în teorie dar practic irealizabilă în formele propuse. Pe de-o parte era modelul Bisericii, pe de altă parte exigențele societății și ale politicului care nu se puteau confunda cu Biserica iar conducătorii legiunii nu au putut, din diverse cauze, să le armonizeze. De acest lucru vor deveni conștienți mulți legionari după 1940, când, după eșecul scurtei guvernări își vor pune problema dacă linia pe care au adoptat-o este cea justă.

Caracterul de noutate adus de Legiune, mesajul ei centrat pe valorile creștine a atras multă lume. Printre cei mai entuziaști au fost copii familiei Iordache care toți, într-un fel sau altul, au fost implicați în Mișcare. Iordache Nicoară va deveni comandant legionar⁷ iar una din fete va fi cununată chiar de Căpitan, venit special la Nicorești⁸. Este firească atunci apropierea Marie-tei de această organizație, devenind membră a cetățuilor, sub conducerea Nicoletei Nicolescu⁹, care va fi ucisă mai târziu în mod bestial de Siguranță¹⁰. Împreună cu alte fete ea va munci voluntară la unul din restaurantele legionare din București și va activa în cadrul organizației de femei¹¹. În cadrul anchetei din 1955, care în mod firesc a insistat pe trecutul ei legionar, Maria Iordache a fost întrebată care era scopul legiunii.

societății civile, nu și pentru un partid politic care trebuie să conducă un stat, ideea unei revoluții în care să măture ce-i rău nefiind posibilă. În aceeași perioadă activează în Italia don Luigi Sturzo care este întemeietorul creștin-democrației, arătând cum se poate valoriza credința creștină în condițiile unei societăți tot mai secularizate (Luigi Sturzo, *Libertatea: prietenii și dușmanii săi*, trad. de Nicoleta Panait, Ed. Paidea, București, 2001). Între cele două doctrine este diferența dintre un confesor cuminte cu solide cunoștințe politice și un exaltat profet mesianic. Eșecul guvernării legionare din 1940 va arăta limitele doctrinei și va face pe mulți adepți cu credință în Dumnezeu să se apropie de biserică, dându-și seama că aici este adevărata mântuire. Securitatea va folosi acest lucru pentru a acuza Biserica de infiltrări legionare, (vezi în acest sens George Enache, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană. Studii și eseuri*, Ed. Nemira, București, 2005, p. 381-400, 451-497).

⁶ Erau considerate păcate asumate cu bună știință (Vezi Flor Strejnicu, *Creștinismul Mișcării Legionare*, Ed. Imago, Sibiu, 2000, *passim*).

⁷ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 160, vol. 3, f. 187.

⁸ *Ibidem*, f. 192.

⁹ *Ibidem*, 190 – 191.

¹⁰ Cf. <http://www.fgmanu.net/personalitati/personalitati1.htm>.

¹¹ *Ibidem*, f. 191 (Întrebare: Ce activitate ai desfășurat dumneata în cadrul acestui grup legionar?; Răspuns: În cadrul acestui grup am desfășurat următoarea activitate: luam parte la ședințele ce se țineau săptămânal, plăteam cotizația, ajutam legionarii închiși precum și familiile acestora materialicește, cântam cântece legionare și mergeam la mormintele legionarilor, am lucrat voluntar la cantina și restaurantul legionar din Str. Gutemberg, alături de casa lui Cantacuzino).

Răspunsul ei a fost crearea unui om nou, iar acest ideal putea fi realizat prin interiorizarea conștiinței, mărturisirea sinceră a greșelilor și frecventarea bisericilor. De asemenea, mărturisește că în cadrul ședințelor de cuib se citea Biblia¹². În continuarea anchetei, ea a fost întrebată: "Ce se realiza prin frecventarea Bisericii în vederea formării omului nou?". Răspunsul a fost următorul: "Prin frecventarea bisericii se căpăta conduită creștină și principiile de corectitudine, astfel puse în practică de legionari aceștia să se bucure de simpatie și încrederea celor ce-i înconjurau"¹³. Astfel de declarații, strânse de la mulți arestați, era un motiv pentru Securitate să vorbească de o infiltrare a Bisericii de către legionari și doctrina lor. De fapt, în mintea unor oameni precum Maria Iordache era invers. Doctrina Bisericii urma să pătrundă viața Legiunii, creând o mișcare socială și politică care să se ghideze după valorile creștine. Din declarațiile Mariei Iordache rezultă că pentru ea legiunea era mai mult un ordin laic, de tipul celor întâlnite în spațiul catolic, menit să impună un set de valori creștine în societate.

Succesul Mișcării a stârnit îngrijorarea regelui Carol al II-lea. Eșuând în încercarea de a o atrage în proiectele sale de instaurare a dictaturii personale, Carol va lua o serie de măsuri menite să distrugă Legiunea. Una din ele a fost arestarea și condamnarea lui Corneliu Zelea Codreanu. Pe 8 iunie 1938 avea loc pe stadionul ANEF o manifestație la care urma să participe și regele Carol al II-lea. Reușind să intre pe stadion și să se apropie de un microfon, Maria Iordache a strigat: "Corneliu Zelea Codreanu este nevinovat și pentru acest adevăr sunt gata de moarte"¹⁴. Arestată și bătută, ea este internată în lagărul de la mănăstirea Suzana, destinat femeilor legionare. În octombrie 1938 ea reușește să evadeze și rătăcește mai mult timp prin păduri cu o coastă fisurată. Desființarea lagărului imediat după evadarea ei o scutește de noi neplăceri¹⁵.

În următoarele luni două morți o vor afecta profund: moartea lui Corneliu Zelea Codreanu și uciderea fratelui ei, Iordache Nicoară, în noaptea de 21-22 septembrie 1939, în lagărul de la Miercurea Ciuc. Mult timp va refuza să creadă că cei doi au murit. Revine în satul natal unde stă până în septembrie 1940. În acest timp face o vizită la mănăstirea Vladimirești și rămâne impresionată de viața din cadrul obștii monahale. Venirea la putere a unui guvern legionar în septembrie 1940 o determină să vină la București, dar numai pentru a asista la deshumarea osemintelor lui Codreanu. Se convinge de moartea Căpitanului și imediat pleacă la

¹² *Ibidem*, f. 192.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, f. 187.

¹⁵ *Ibidem*, f. 196.

Vladimirești, hotărâtă să se călu-gărească¹⁶. În fața anchetatorilor de Securitate ea a afirmat că s-a retras practic din organizația legionară din acel moment, iar în fața mirării anchetatorilor de ce a făcut acel gest atunci, când Legiunea era la putere, ea a răspuns: "M-am retras tocmai în timpul guvernării legionare întrucât am văzut că legionarii comit unele fapte ce nu mi-au plăcut, fapt ce a făcut să ne depărtăm de această organizație, văzând în același timp că legionarii convinși pentru această idee muriseră"¹⁷.

Părinții nu au lăsat-o la mănăstire, ci au venit după ea. În aceste condiții, Maria Iordache pleacă din nou la București, unde lucrează ocazional și organizează cu câteva prietene o mică fermă pe proprietatea fratelui ei, unde se duce o viață cvasimonahală. Fie la biserică, fie acasă, Marieta se roagă pentru sufletele celor uciși, pentru iertarea păcatelor¹⁸. Plecată un timp din București, ea află că ferma a fost confiscată iar fetele arestate¹⁹. Din acel moment decizia este luată. După un scurt timp petrecut la mănăstirea Pasărea, pe 22 septembrie 1942 ea vine la Vladimirești, pentru a nu mai pleca nicio-dată, părinții trebuind să accepte decizia fetei lor²⁰.

După doi ani intră în rândul rasofoarelor (16 iulie 1944) iar în 22 septembrie 1946 este călugărită primind numele de Mihaela²¹. Datorită pregătirii superioare i s-a încredințat funcția de secretară. Stareța mănăstirii Vladimirești, maica Veronica mărturisește despre maica Mihaela: "Ca monahie, prin rugăciune și nevoință, a dus o viață duhovnicească deosebită, fiind pildă și exemplu de urmat pentru întregul sobor. Deși îndeplinea funcția de secretară a mănăstirii, maica Mihaela, cu smerenia ce se ridica deasupra tuturor celorlalte virtuți ale sale, participa neobosit la toate ascultările din obște.

Maicile își aduc aminte cum într-o zi, mănăstirea fiind cotropită de soldați ai armatei ruse, aceștia au vrut să tragă cu arma în icoana Maicii Domnului din biserică. Fără nici o ezitare, gata de sacrificiu în orice clipă, curaj născut din profunda-i credință, Maica Mihaila s-a așezat în fața icoanei, preferând să fie împușcată ea decât să vadă chipul Maicii Domnului și al Pruncului Iisus batjocorit"²².

¹⁶ *Ibidem*, f. 197 – 198.

¹⁷ *Ibidem*, f. 189.

¹⁸ *Ibidem*, f. 194, 199.

¹⁹ *Ibidem*, f. 197 – 198.

²⁰ *Ibidem*, f. 200.

²¹ Cf. mărturiei maicii starețe Veronica Gurău de la mănăstirea Vladimirești dată în anul 2004 pentru martirologiul realizat de Fundația "Sf. Gerhard".

²² *Ibidem*.

În anii care au urmat, prestigiul mănăstirii Vladimirești a crescut neconținut, mulți considerând-o, datorită predicilor curajoase ale preotului Ioan Iovan, un centru al rezistenței anticomuniste. Mulți fugari au găsit ajutor aici. Din aceste motive puterea comunistă era hotărâtă să desființeze mănăstirea, încercând să se folosească și de unele neînțelegeri de natură dogmatică între cele predicate de părintele Iovan și restul Bisericii. Patriarhul Justinian va încerca să rezolve situația creată printr-un compromis, care a eșuat. Securitatea intervine în forță, printr-o amplă desfășurare de efective, în noaptea de 30 martie 1955, arestând mai multe persoane din mănăstire, cei vizați în primă instanță fiind părintele Ioan Iovan și maica Mihaela. Maica stareță își amintește că: "Prima chilie unde s-au năpustit soldații înarmați, în număr mare, a fost chilia maicii Mihaela (ca secretară, făcând parte din comitet) și căminul preoțesc, unde se afla părintele Ioan. Maica Mihaela era la chilie ca să se odihnească o oră, își scoase numai încălțăminte și așa îmbrăcată se culcase pe patul nepregătit, de-a curmezișul. Când auzi zgomotul, tropote în curte, se trezi iute și fiind și îmbrăcată fugi într-o clipă, desculță, spre stăreție. Militarii negăsind-o în chilie, au făcut zarvă mare, țipau ca ieșiți din minți, se repezeau la maicile din chilii. Au găsit-o la stăreție; au vrut s-o lege de mâini, dânsa s-a luptat cu ei, i-a mușcat de mâini, dar ei au întors patul puștii și au lovit-o peste gură. Se zice că ar fi pierdut chiar câțiva dinți"²³.

Cei doi au fost arestați și duși la penitenciarul Galați fără mandat de arestare care va fi eliberat în cazul maicii Mihaela abia pe 23 aprilie 1955 (pe motiv de agitație publică, art. 327 C.P.)²⁴. Anchetatorii nu aveau nimic concret împotriva lor, sperând să se poată agăța de ceva în cursul investigațiilor. Au urmat un șir de interogatorii dure, în care maica Mihaela a fost chestionată despre toată viața ei, securiștii insistând în mod deosebit pe trecutul ei legionar și pe eventuala continuare a acestei activități, pentru a putea găsi un motiv să o pună sub acuzație oficial și să intre în legalitate. Maica Mihaela își recunoaște deschis trecutul, afirmă limpede ce a înțeles ea prin legionarism, ce a sperat de la acesta, dezamăgirea față de unele aspecte ale acestuia și apropierea de Dumnezeu prin biserică. Afirmă hotărât că este împotriva ideologiei comuniste²⁵, că va lupta mereu împotriva ateismului, că a ascuns fugari în mănăstire și că nu i-a denunțat²⁶ din spirit de solidaritate și că nu ar face niciodată altfel. În același timp, ea spune că foștii legionari care o mai vizitau uneori făceau acest lucru datorită

²³ *Ibidem*.

²⁴ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 160, vol. 3, f. 179. Ancheta Maicii Mihaela în vol. 3, f. 179-355.

²⁵ *Ibidem*, f. 221.

²⁶ *Ibidem*, f. 216.

prieteniei care-i lega, nu pentru a organiza conspirații cum doreau să acrediteze anchetatorii. Din procesele verbale reiese că distanțele dintre vizite sunt mari iar persoanele sunt altele. Maica Mihaela a știut să despartă lucrurile. Ea spune limpede: "nu s-au ținut ședințe legionare în mănăstire. Dacă aș fi știut i-aș fi dat afară"²⁷. Întrebată odată de un legionar (Aurel Tacu) ce ar trebui să facă în noul context politic, ea răspunde: "rostul mișcării legionarilor este de a apăra și sprijini biserica, [...], să propage în rândurile populației virtuțile creștine și a atrage populația alături de biserică. Că legionarii vor trebui să dea ei înșiși exemplul lor personal că apără biserica și că sunt uniți împotriva celor care sunt contra lui Dumnezeu"²⁸.

Ancheta bătea pasul pe loc, până în momentul când sunt arestați Ioan Lupeș, Petre Măzăreanu (care uciseseră mai mulți milițieni), Teodorescu Dumitru (Theovid) (simpatizant legionar, admirator al Vladimireștilor, care a sprijinit acțiunile de aici) și Păiș Ghiță (din Tudor Vladimirescu, luptător împotriva colectivizării)²⁹. Toți avuseseră de-a face cu Vladimireștiul și cu personalul de aici. Din acest moment motivul pentru arestare se găsește și ancheta se concentrează pe legăturile maicii Mihaela, ale lui Ioan Iovan și ale maicii Veronica (arestată la rândul ei) cu aceste persoane. Se creează un grup ad-hoc, judecat la Galați de Tribunalul Militar București. În cadrul actului de acuzare maicii Mihaela i se impută că a continuat sub haina călugărească activitatea legionară, încercând să atragă și pe alte monahii. Ar fi inițiat o veritabilă școală a crimei, a organizat tabere legionare, a organizat exerciții de tragere cu arma³⁰. Faptele sunt prezentate în stilul caracteristic, mobili-zator-apocaliptic, specific actelor de acuzare din perioada comunistă. Ridi-colă este interpretarea dată adăpostirii unor soldați germani după 23 august 1944: a vrut să-i sustragă de la răspunderea pentru crimele lor³¹! Maica Mihaela a sprijinit într-adevăr cu bani și alimente pe unii fugari, a dat buletine de identitate sau a falsificat acte pentru a-i face scăpați și a trimis lui Theovid o mașină de scris pentru ca acesta să multiplice broșurile cu vede-niile maicii Veronica³². Toate acestea erau motive suficiente pentru ca maica Mihaela să fie condamnată de justiția comunistă, dar s-a dat un plus de patetism pentru ca sentința să

²⁷ *Ibidem*, f. 214.

²⁸ *Ibidem*, f. 204.

²⁹ *Ibidem*, vol. 6, f. 1-11.

³⁰ *Ibidem*, f. 162.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*, f. 179. Și ea și Ioan Iovan au avut în celulă un informator (*ibidem*, vol. 11, f. 326-353). În destăinuirile făcute și existente în dosar, maica Mihaela recunoaște că a încercat să transmită monahiilor ceva din spiritul legionar, dar prin aceasta înțelege cinste și fermitate. În același timp mărturisește profunđa ei credință în Dumnezeu.

fie și mai mare și să se justifice teoria conspirației legionare de care se va folosi mai târziu puterea comunistă pentru a desființa un număr important de mănăstiri³³.

Prin sentința 1655 din 7 decembrie 1955, Maria Iordache este condamnată la 25 de ani muncă silnică și 10 ani degradare civică pentru "crima de uneltire contra ordinii sociale" p.p. de art. 209 p III C.P. și la cinci ani închisoare corecțională și cinci ani interdicție corecțională pentru fals în acte publice. Urma să execute pedeapsa cea mai mare confort art. 101 C.P.³⁴

De la Galați este trimisă în închisoarea de femei din Miercurea Ciuc. Pe 4.03.1960 este trimisă pentru munci la Penitenciarul Arad³⁵. Pe 4.09.1960 este transferată la Jilava pentru cercetări³⁶ de unde pe 21.02.1961 revine la Miercurea Ciuc. Aici, pe data de 20.04.1963 își găsește obștescul sfârșit, în același loc unde, în urmă cu 24 de ani, fusese ucis și fratele ei, Iordache Nicoară.

Pentru a se lămuri cauza morții este utilă redarea în întregime a referatului medical întocmit de medicul închisorii, Alex. Lorenzovici, pe data de 23.04.1963:

"Deținuta C.R. Iordache Maria, născută la data de 14.11.1914 a dece-dat la data de 20.04.1963 orele 20,00.

Cauza morții: insuficiență cardiocirculatorie, cardioscleroză decompensată, reumatism anchilozant

Datele importante ale fișei medicale:

- data completării fișei: 1956.07.18 – sănătoasă
- 31.08.1956: Ptoză gastrică, gastro-enterocolită cronică, dizmenoree, polimenoree, debilitate fizică generală. Se pregătește ex. ginecologic, deținuta refuză acest examen.
- 9.04.1957: Anemie sec. hipermenoree. Refuză examenul ginecologic
- 19.04.1957: idem (trat: Progesteron, Testosteron, Glanduitrină, Ergatină, Glucoză, Vit. C, Vit. B1, complex b și Syr. Hemoglobină)
- 7.07.1957: idem
- 10.10.1957: idem
- febr. 1959: refuză toate medicamentele prescrise
- 13.12.1960: MRF, ITH
- 3.03.1960: Apt pentru muncă (trimisă la Arad, n.n.)

³³ Vezi George Enache, *op.cit.*, p. 148-150, 398-400.

³⁴ A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 160, vol.6, f. 188.

³⁵ *Ibidem*, vol. 12, f. 96.

³⁶ *Ibidem*, f. 31,33.

- 11.04.1962: reumatism cronic (tratament vit. C, Aspirină)
- 17.01.1963: Distrofie, reumatism cu anchiloză incipientă (trat. Arenal, Algocalmin, Polivitamine, Glucofilin, regim alimentar)
- 01.02.1963: insuficiență cardiacă, cardioscleroză, colită cronică (trat. Strofantină, Glucoză)
- 15.02.1963: idem (trat. Strofantină, Glucoză)
- 26.02.1963: idem (Vit. C fiole, Vit. K, Vit. B1 25 mg. fiole)
- 8.03.1963: Strofantină, Glucoză, Vit. C fiole
- 28.03.1963: Status idem plus Enterocolită, bronșită, suspect de cancer esofagin
- 5.04.1963: Decompensație cardiacă (Strofantină, Glucoză, Vit. C fiole)
- 15.04.1963: Status idem (Strofantină, Glucoză, Vit. C fiole)
- 17.04.1963: Status idem (Cofein, pentazol, Vit. B1, Vit. C)
- 18.04.1963: idem (Vit. B1 100 mg. Strofantină, Glucoză, Pentazol).

În ultimul timp a dominat insuficiența cardiacă, bolnava a devenit cașectizată gravă din cauza lipsei de poftă de mâncare, vărsăturilor și disfuncției pronunțate (am și pus diagnosticul: suspect cancer esofagian). În tratament am ținut seama de caracterul bolii anulând tratamentul reumatismului, medicamentele căruia fiind contraindicate.

La data de 19.02.1963 am cerut internarea în spitalul Văcărești, care a fost aprobată cu cursa din 23.04.1963.

Deținuta a refuzat examenul ginecologic în repetate rânduri. În ultimul timp ea nu a mai acuzat simptomele unei boli ginecologice, însă pe baza datelor anterioare era posibil și existența tumorii maligne a uterului care ar explica simptomele abdominale subiective care s-au accentuat treptat (dureri abdominale, diaree, lipsa poftei de mâncare, cașexia gravă). În luna ianuarie 1963 cu sprijin a mai putut să vină jos în cabinetul medical, dar din februarie nu a putut să se scoale singură din pat, a necesitat îngrijirea din partea altor persoane.

Starea generală s-a agravat rapid, deși am încercat și am făcut tot ce am putut și la date de 20.04.1963, orele 20, în urma unei crize de sufocație a decedat.

Luni, 22.04.1963 am raportat cazul, conform ordinelor în vigoare.

În condițiile de față neexistând medic legist sau medic expert cu delegație în Miercurea Ciuc, am raportat și acest fapt către Procuratura Militară Tg. Mureș, care ne-a dat aprobarea telefonică, pentru înmormântarea cadavrului fără autopsie.

Menționez că bolnava nu a fost internată la noi în infirmerie, pentru faptul că nu avem infirmerie, de aceea nu putem să vă înaintăm copia foii de intrare în infirmerie. Miercurea Ciuc, 23.04.1963"³⁷.

Măsurile luate de medic au fost corecte, însă regimul de închisoare era distrugător. Faptul rezultă printre rânduri din raportul medicului dar și mai clar dintr-un act scris de maica Mihaela: "9 iunie 1959 – Miercurea Ciuc – Domnule Comandant, subsemnata deținută Iordache Maria, condamnată 25 ani m.s. fiind suferindă de metropatie hemoragică și propunându-mi-se un raclaj uterin nu l-am putut accepta din motive personale. Declar prin prezenta că mi s-a propus deci tratamentul condiționat de această operație pe care o refuz, fiind încredințată că motivul hemoragiilor repetate este determinat de răceală și de o stare de oboseală și slăbiciune excesivă. Mai înainte de a se încerca deci o refacere fizică, determinată de condițiile speciale ale vieții din închisoare, nu pot accepta operația propusă, iar la acest regim desigur nu am nici o pretenție, fiind deținută și nu om liber cu dreptul la viață. Cu respect, deținuta Iordache Maria"³⁸. Este o afirmare cât se poate de limpede al statutului pe care îl aveau deținuții politici. Prin urmare, intrată sănătoasă în închisoare, maica Mihaela se îmbolnăvește grav în închisoarea de la Mier-curea Ciuc. Refăcută parțial la un moment dat, a fost trimisă la muncă la Arad și la Jilava, de unde s-a întors la Miercurea Ciuc reumatică și cu probleme cardiace. Suferințele deschise în raport sunt atroce. Ironia sorții, este înmormântată chiar în ziua când trebuia să plece la spitalul Văcărești. Din pricină că nu s-a făcut autopsia, nu se poate spune cu precizie care a fost cauza decesului. Toate mărturiile arată că a viețuit în închisoare ca o adevărată mărturisitoare, îndurând cu răbdare toate chinurile.

Galați

³⁷ *Ibidem*, f. 9.

³⁸ *Ibidem*, f. 115.